

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ**

**Факультет аудіовізуального мистецтва
Кафедра фотомистецтва та операторської майстерності**

**МАЙСТЕРНІСТЬ ОПЕРАТОРА
У ВИРОБНИЦТВІ АУДІОВІЗУАЛЬНИХ ТВОРІВ**

**ПРОГРАМА
та навчально-методичні матеріали**

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
які навчаються за спеціальністю
021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво»,
галузь знань 02 «Культура та мистецтво»

**Освітньо-професійна програма
«Оператор телебачення»**

Харків, 2025

**УДК 075.2+791.63-051](073)
М14**

Друкується за рішенням науково-методичної ради ХДАК
(протокол № 13 від 15.04.2025 р.)

Рецензенти:

Мархайчук Н.В.

кандидат мистецтвознавства, доцент, декан
факультету аудіовізуального мистецтва
Харківської державної академії культури

Коновалов Д.О.

кандидат філософських наук, старший викладач
кафедри факультету аудіовізуального мистецтва
Харківської державної академії культури

Укладачі:

АКСЬОНОВ

Володимир Олексійович

викладач кафедри фотомистецтва та
операторської майстерності

ДЕМИДЕНКО

Максим Вадимович

викладач кафедри фотомистецтва та
операторської майстерності

ПАВЛОВ

Євген Олексійович

старший викладач кафедри фотомистецтва
та операторської майстерності

М14

**МАЙСТЕРНІСТЬ ОПЕРАТОРА У ВИРОБНИЦТВІ АУДІОВІЗУАЛЬНИХ
ТВОРІВ** : програма та навч.-метод. матеріали для здобувачів першого
(бакалавр.) рівня вищої освіти, які навчаються за спец. 021 «Аудіовізуальне
мистецтво та виробництво», галузь знань 02 «Культура та мистецтво»,
освітня програма «Оператор телебачення» / М-во культури та стратег.
комунікацій України, Харків. держ. акад. культури, Ф-т аудіовізуал.
мистецтва, Каф. фотомистецтва та оператор. майстерності ; уклад.: Аксьонов
В. О., Демиденко М. В., Павлов Є. О. Харків : ХДАК, 2024. 20 с.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	10
ПРАКТИЧНА РОБОТА	12
ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА	14
САМОСТІЙНА РОБОТА	16
Завдання до самостійної роботи	18
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	
Література до курсу	20
Інтернет-ресурси	22
ДОДАТКИ	
Додаток 1. Перелік фільмів для аналізу	23
Додаток 2. Методичні рекомендації для аналізу фільмі	24
Додаток 3. Зразок оформлення операторської експлікації	25
Додаток 4. Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи	26

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Майстерність оператора у виробництві аудіовізуальних творів» укладена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів «Оператор телебачення» за спеціальністю 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво». Курс викладається у 7-8 семестрах з урахуванням знань, умінь та навичок, набутих здобувачами під час вивчення попередніх освітніх компонентів: «Майстерність оператора у виробництві аудіовізуальних творів» (2-6 семестри), «Основи фото, кінокомпозиції», «Оптика та знімальна техніка», «Основи візуальної грамотності», «Історія кіно і телебачення», «Переглядовий семінар» та інші (за навчальним планом).

Обсяг дисципліни у 7-8 семестрах: 180 годин (6 кредитів ECTS), з них:

- ✓ Лекції: 10 годин (7 семестр),
- ✓ Практичні заняття: 38 годин (14 годин – 7 семестр; 24 години – 8 семестр).
- ✓ Індивідуальні заняття: 12 годин (6 годин – 7 семестр; 6 годин – 8 семестр).
- ✓ Самостійна робота: 120 годин (60 годин – 7 семестр; 60 годин – 8 семестр).

Мета курсу: удосконалення базових професійних навичок операторської майстерності, необхідних для роботи оператора при виробництві аудіовізуальних творів. Курс спрямований на розвиток фахового творчого та технічного мислення, креативних та виробничих навичок операторської майстерності та організації знімального процесу.

Відповідно до затвердженого Стандарту вищої освіти за спеціальністю 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти дисципліна **забезпечує формування / удосконалення наступних фахових компетентностей:**

- ФК01. Високий рівень виконавської майстерності.
- ФК02. Здатність створювати та реалізувати власні художні концепції у творчо-виробничій діяльності.
- ФК03. Здатність спостерігати, відбирати, розрізняти, типологічно доцільно компонувати, цілеспрямовано формувати і використовувати інформаційний, виразний, образний рівні аудіовізуального твору.
- ФК04. Усвідомлення художньо-естетичної природи аудіовізуального мистецтва.
- ФК05. Усвідомлення взаємозв'язків та взаємозалежності між теорією та практикою аудіовізуального мистецтва та виробництва.
- ФК06. Здатність здійснювати професійну діяльність із застосуванням сучасних досягнень теорії та методології аудіовізуального мистецтва та виробництва з урахуванням широкого спектру міждисциплінарних зв'язків.
- ФК07. Здатність інтерпретувати художній образ аудіовізуальними засобами.
- ФК08. Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в практичній діяльності.
- ФК10. Здатність здійснювати редакторсько-сценарну / продюсерську / режисерську / операторську / звукорежисерську діяльність в сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва.

- ФК12. Здатність застосовувати традиційні і альтернативні 8 інноваційні технології кінознавчої, творчо-виробничої діяльності.
- ФК14. Здатність відстежувати перспективні зміни в сфері аудіовізуального мистецтва, використовуючи оригінальні іншомовні джерела.
- ФК15. Вміння опрацювати кінознавчу літературу, узагальнювати та аналізувати аудіовізуальний матеріал, формувати наукові теми та розуміти подальші перспективи розвитку даної проблематики в різних дослідницьких жанрах.

Також курс забезпечує **формування та удосконалення таких програмних результатів навчання** (відповідно до Стандарту вищої освіти за спеціальністю 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти):

ПРН 1.	Володіти методами та прийомами редакторсько-сценарної/ продюсерської/ режисерської/ операторської/ звукорежисерської творчо-виробничої діяльності при створенні (виробництві) аудіовізуальних творів
ПРН 3	Володіти методами та навичками роботи зі знімальною та освітлювальною технікою та обладнанням.
ПРН 5	Генерувати нові ідеї для втілення їх в аудіовізуальному творі.
ПРН 7.	Забезпечувати виразність при втіленні авторського задуму аудіовізуального твору
ПРН 8.	Забезпечувати підготовчий, виробничий та пост-виробничий етапи створення (виробництва) аудіовізуальних творів різних видів, жанрів, стилів.
ПРН 10.	Оформлювати виробничу документацію (заявка, календарно-постановочний план, кошторис тощо).
ПРН 11.	Знати, розуміти і використовувати у професійній діяльності концептуально-видові та стилістичні стандарти телевізійного ефіру, вимоги до особливості роботи у прямому ефірі, підготовки телевізійних програм різних жанрів

Методи навчання: Основними методами навчання є методи, що забезпечують інноваційну модель проблемного навчання, зокрема евристичний, інтерактивний, частково-пошуковий та методи коучингу, які сприяють формуванню практичних навичок та розвитку креативного мислення.

Значну увагу приділено практичним методам, у ході яких студенти набувають необхідних професійних умінь шляхом виконання конкретних завдань із використанням знімальної та освітлювальної апаратури.

Не менш важливими є традиційні методи навчання: інформаційно-рецептивний, репродуктивний та дослідницький, які забезпечують систематизацію знань, повторення та їх творче застосування в процесі навчальної діяльності.

Форми контролю

Вид контролю	Методи контролю
Поточний	моніторинг знань та умінь на індивідуальних заняттях
Самостійна робота	перевірка самостійної роботи здобувачів
Підсумковий контроль	залік, іспит

Поточний контроль. здійснюється під час аудиторних занять. Перевірка та поточне оцінювання рівня знань включає перевірку вивченого матеріалу, визначення ступеня його засвоєння, розвиток навичок роботи з джерелами інформації, а також здатність до осмислення та інтерпретації отриманих знань. Особлива увага приділяється формуванню навичок усної самопрезентації, творчого підходу та аналізу відзнятого матеріалу.

Оцінка поточного контролю формується на основі результатів виконання практичних завдань, індивідуальних і групових робіт. Наприкінці семестру всі отримані бали підсумовуються, а середня оцінка за теми та розділи стає підсумковим результатом поточного контролю.

Проміжний контроль. передбачає перевірку самостійної роботи здобувачів в межах окремих модулів навчальної дисципліни. Перевірка відбувається у форматі модульно-тематичних атестацій, які включають індивідуальні завдання, перегляд та обговорення знятого відеоматеріалу, а також творчі міні-проєкти. За необхідності проміжний контроль передбачає індивідуальну перевірку якості засвоєного матеріалу.

Підсумкове оцінювання виконується для оцінювання рівня знань, умінь і навичок, набутих здобувачем під час вивчення курсу. Система підсумкового контролю охоплює всі теми навчальної дисципліни та включає оцінювання теоретичних знань, виконання практичних завдань і захист творчих робіт. Загальна кількість балів формується як сума результатів усіх видів навчальної діяльності студента та балів, отриманих за підсумковий контроль.

Підсумковий контроль передбачено:

7 семестр – залік,

8 семестр – іспит.

Залік передбачає виконання творчих завдань та демонстрацію практичних навичок, отриманих під час вивчення дисципліни.

Іспит є комплексним підсумковим контролем, що включає оцінку теоретичних знань та практичних вмінь зі зйомки, розробки експлікації, монтажу та аналізу готового відеоматеріалу.

Підготовка до захисту дипломних робіт є завершальним етапом навчальної дисципліни. Вона включає розробку індивідуального творчого проєкту, створення операторської розкадровки, виконання зйомок, монтажу та кольорокорекції. Захист дипломної роботи передбачає презентацію результатів роботи та обґрунтування творчих і технічних рішень, прийнятих у процесі її виконання.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна складається з 7 розділів, які містять 25 тем, пов'язаних між собою змістовними складовими та охоплюють усі етапи підготовки, створення та реалізації операторських завдань у процесі виробництва аудіовізуальних творів.

РОЗДІЛ 1. ВИМОГИ ДО ЕКРАННОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ

Тема 1 Кваліфікація як свідчення професійної підготовки фахівця. Загальна характеристика екранної кваліфікаційної роботи.

Тема 2 Методика створення та захисту кваліфікаційного проекту. Операторська експлікація.

РОЗДІЛ 2. ЖАНРОВО-ВИДОВІ ФОРМИ ЕКРАННОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 3 Роль оператора в творчій реалізації Есе як жанрово-видової форми.

Тема 4 Роль оператора в створенні нарису.

Тема 5 Особливості операторської роботи при створенні нарису-портрета; нарису-подорожі; проблемного нарису.

Теми 6 Кваліфікаційні вимоги до оператора при створенні документального фільму

Тема 7 Кваліфікаційні вимоги до оператора при створенні екранізації літературних форм

Тема 8 Особливості операторської роботи при створенні учбових та науково-популярних фільмів

РОЗДІЛ 3. ЕКРАННИЙ ПРОДУКТ В СФЕРІ КІНО- ТА ТЕЛЕВИРОБНИЦТВА

Тема 9 Правові аспекти роботи над екранним твором. Вибір технологічної моделі виробництва . Бюджет екранної роботи.

Тема 10 Графік виробництва та технічні умови. Оператор - член тимчасового творчо-виробничого колективу .

РОЗДІЛ 4. ОСНОВНІ ЕТАПИ СТВОРЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ ЕКРАННОЇ РОБОТИ. ПІДГОТОВЧИЙ ПЕРІОД

Тема 11 Поняття художності в екранній творчості.

Тема 12 Задум. Зміст і форма екранного твору. Робота оператора з режисером над сценарієм

Тема 13 Постановочний проект як творчо- технологічна розробка задуму.

Тема 14 Дія та її вираження в екранній оповіді операторськими прийомами та засобами.

Тема 15 Створення операторської експлікації.

РОЗДІЛ 5.

ОСНОВНІ ЕТАПИ СТВОРЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ ЕКРАННОЇ РОБОТИ. ЗЙОМОЧНИЙ ПЕРІОД

Тема 16 Створення розкадровки як візуального втілення драматургічної структури.

Тема 17 Аналіз операторської розкадровки, яка розглядається як фіксація зображально-монтажної композиції твору; аналіз прийомів роботи над візуальним рядом.

Тема 18 Визначення локацій; аналіз операторських проб.

Тема 19 Методика зйомочного процесу. Особливості використання однокамерного і багатокамерного методу зйомки.

РОЗДІЛ 6.

ОСНОВНІ ЕТАПИ СТВОРЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ ЕКРАННОЇ РОБОТИ. МОНТАЖНИЙ ПЕРІОД

Тема 20 Технічні вимоги до зображення

Тема 21 Формо - змістова цілісність зображального ряду екранного твору..

Тема 22 Кольорова палітра і тональність пластичного ряду. Специфіка корекції колірної гами фільму.

Тема 23 Візуальні ефекти в екранному творі.

Тема 24 Графіка як елемент форми фільму.

РОЗДІЛ 7.

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 25 Пояснювальна записка до екранної роботи.

ТЕМАТИКА (ЗАВДАННЯ) ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ теми	Тематика роботи	Форма виконання завдань та звіту	Кількість годин
Семестр 7			
РОЗДІЛ 1. ВИМОГИ ДО ЕКРАННОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ			
1	Загальна характеристика екранної кваліфікаційної роботи	Аналіз вимог до кваліфікаційної	1
2	Операторська експлікація	Розробка операторської експлікації до творчого задуму	1
РОЗДІЛ 2. ЖАНРОВО-ВИДОВІ ФОРМИ ЕКРАННОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ			
3	Роль оператора в творчій реалізації есе	Постановка кадру та створення візуальної структури	1
4	Роль оператора у створенні нарису	Зйомка нарису з використанням різних операторських прийомів	1
5	Роль оператора у створенні документального фільму	Розробка сценарного плану та зйомка	2
6	Роль оператора при створенні екранізації літературних форм	Створення розкадровки та аналіз художнього рішення	2
7	Роль оператора при створенні учбових та науково-популярних фільмів	Робота над коротким навчальним відео	2
8	Роль оператора при створенні нарису-подорожі	Зйомка з використанням натурального освітлення	2
РОЗДІЛ 3. ЕКРАННИЙ ПРОДУКТ В СФЕРІ КІНО- ТА ТЕЛЕВИРОБНИЦТВ			
9	Бюджет екранної роботи	Розрахунок бюджету проєкту	2
10	Графік виробництва та технічні умови	Розробка графіку знімального процесу	2
Разом за 7 семестр			14
Семестр 8			
РОЗДІЛ 4. ОСНОВНІ ЕТАПИ СТВОРЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ ЕКРАННОЇ РОБОТИ. ПІДГОТОВЧИЙ ПЕРІОД			
11	Зміст і форма екранного твору	Аналіз структури екранного твору та підготовка задуму	1

12	Робота оператора з режисером над сценарієм. Постановчий проєкт	Створення операторської концепції	1
13	Постановчий проєкт	Робота з творчим задумом, формування кадру	1
14	Дія та її вираження в екранній оповіді операторськими прийомами та засобами	Практичне відпрацювання операторських прийомів	1
15	Створення операторської експлікації	Розробка та захист операторської експлікації	2
РОЗДІЛ 5. ОСНОВНІ ЕТАПИ СТВОРЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ ЕКРАННОЇ РОБОТИ. ЗЙОМОЧНИЙ ПЕРІОД			
16	Створення розкадровки як візуального втілення драматургічної структури	Розробка покадрового плану	2
17	Аналіз операторської розкадровки	Аналіз та корекція зображально-монтажного рішення	2
18	Визначення локацій; аналіз операторських проб	Пошук локацій, створення пробних кадрів	2
19	Методика зйомочного процесу. Використання однокамерного і багатокамерного методу	Зйомка сцени різними методами	2
РОЗДІЛ 6. ОСНОВНІ ЕТАПИ СТВОРЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ ЕКРАННОЇ РОБОТИ. МОНТАЖНИЙ ПЕРІОД			
20	Технічні вимоги до зображення	Практична робота з апаратурою	2
21	Формо-змістова цілісність зображального ряду	Аналіз смислової єдності кадрів	2
22	Кольорова палітра і тональність пластичного ряду. Корекція колірної гами	Робота з кольорокорекцією у постпродакшні	2
23	Візуальні ефекти в екранному творі	Застосування ефектів для створення художнього образу	2
24	Графіка як елемент форми фільму	Використання графічних рішень у відеороботі	2
РОЗДІЛ 7. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ			
25	Пояснювальна записка до екранної роботи	Оформлення підсумкового документу	2
Разом за 8 семестр			24
Усього			38

ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

Назва теми практичного заняття		Кількість годин
Семестр 7		
Розділ 1.		
1	Операторська експлікація до екранної кваліфікаційної бакалаврської роботи	1
Розділ 2.		
2	Світло у майстерності оператора при створенні аудіовізуальних творів.	4
Розділ 3.		
3	Графік виробництва та технічні умови. Бюджет екранної роботи.	1
	Разом за семестр	6
Семестр 8		
Розділ 4.		
4	Підготовчий період створення кваліфікаційної екранної роботи	2
Розділ 5.		
5	Зйомочний період кваліфікаційної екранної роботи	1
Розділ 6.		
6	Монтажний період кваліфікаційної екранної роботи	2
Розділ 7.		
7	Пояснювальна записка до екранної роботи.	1
	Разом за семестр	6
	Усього годин	12

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Для оволодіння матеріалом курсу окрім аудиторної роботи значна увага приділяється самостійній роботі здобувачів. Вона є основним способом опанування навчального матеріалу у час, коли аудиторні заняття зведені до мінімуму або навчання проходить у дистанційному форматі. Самостійна робота здобувачів є невід'ємною складовою процесу вивчення навчальної дисципліни «Майстерність оператора у виробництві аудіовізуальних творів».

Навчальний матеріал дисципліни, передбачений робочим навчальним планом для самостійної роботи здобувачів, є обов'язковим для опрацювання і виноситься на підсумковий контроль поряд із матеріалом, який вивчався під час аудиторних занять.

Форми самостійної роботи здобувачів:

- пошук і опрацювання літератури та джерел інформації за тематикою дисципліни (включно з онлайн-ресурсами);

- підготовка до аудиторних занять, перегляд навчальних і художніх відеофільмів, аналіз операторських прийомів та технічних рішень;
- створення індивідуальних творчих завдань: операторські розкадровки, експлікації, технічні схеми знімального процесу;
- виконання монтажу та кольорокорекції відзнятого матеріалу.

Підготовка до проміжного та підсумкового контролю здійснюється згідно з робочою програмою курсу і передбачає:

- аналіз та створення творчих завдань на основі вивченого матеріалу;
- підготовку індивідуального проєкту та презентацію результатів роботи.

Самостійна робота забезпечує розвиток творчих навичок, критичного мислення та здатності до аналізу й синтезу інформації, необхідної для успішного виконання завдань на різних етапах виробництва аудіовізуальних творів.

ТЕМАТИКА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ тема	Тематика роботи	Форма виконання завдань та звіту	Кількість годин
Семестр 7			
1	Загальна характеристика екранної кваліфікаційної роботи	Вивчення критеріїв кваліфікаційної роботи, підготовка аналітичного огляду	8
2	Операторська експлікація	Створення операторської експлікації на основі запропонованого сценарію	8
3	Роль оператора в творчій реалізації есе	Перегляд прикладів візуальних есе, написання звіту про операторські рішення	8
4	Роль оператора у створенні нарису	Аналіз операторських прийомів у малюнку, розробка власного короткого нарису	8
5	Роль оператора у створенні документального фільму	Дослідження структури документального фільму, підготовка презентації	8
6	Роль оператора при створенні екранізації літературних форм	Підготовка розкадровки для короткого сценарного уривку	8
7	Роль оператора при створенні учбових та науково-популярних фільмів	Аналіз науково-популярних фільмів, створення схеми освітлення	8
8	Бюджет екранної роботи	Розрахунок бюджету проєкту	64
Разом за 7 семестр			64
Семестр 8			
9	Зміст і форма екранного твору	Аналіз художньо-драматургічної структури твору	8

10	Робота оператора з режисером над сценарієм. Постановчий проєкт	Розробка операторської схеми для постановчого завдання	8
11	Дія та її вираження в екранній оповіді операторськими прийомами	Дослідження застосування операторських прийомів на прикладі фільмів	8
12	Створення операторської експлікації	Написання та оформлення операторської експлікації для запропонованого сценарію	8
13	Аналіз операторської розкадровки	Аналіз розкадровок фільмів, написання порівняльного звіту	8
14	Визначення локацій та операторських проб	Підготовка опису локацій та зйомка пробних кадрів	8
15	Методика зйомочного процесу. Використання однокамерного і багатокамерного методу	Підготовка відеоприкладів для обох методів	8
Разом за 8 семестр			56
Усього			120

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНО РОБОТИ

Завдання 1.

Назва завдання: Аналіз вимог до кваліфікаційної роботи

Суть завдання: Ознайомтеся з критеріями оцінювання та структурою екранної кваліфікаційної роботи. Створіть аналітичний огляд із прикладами успішно реалізованих проєктів.

Приклад виконання: Аналіз вимог до кваліфікаційної роботи на основі прикладів відеоробіт випускників минулих років.

Додатки та методичні рекомендації: Використовуйте матеріали лекцій та надані приклади з архіву кафедри.

Завдання 2.

Назва завдання: Створення операторської експлікації

Суть завдання: Розробіть операторську експлікацію на основі заданого короткого сценарію, обґрунтуйте вибір технічних і художніх прийомів.

Приклад виконання: Експлікація до сцени діалогу з акцентом на побудову кадру, освітлення та перспективу.

Додатки та методичні рекомендації: Орієнтуйтеся на методичні рекомендації з роботи над операторською експлікацією.

Завдання 3.

Назва завдання: Аналіз документального фільму

Суть завдання: Перегляньте документальний фільм та підготуйте критичний огляд операторських рішень, технік освітлення та побудови кадру.

Приклад виконання: Аналіз фільму «Тіні забутих предків» із фокусом на техніки зйомки та стилістику.

Додатки та методичні рекомендації: Див. методичні поради щодо аналізу операторських технік у документальному кіно.

Завдання 4.

Назва завдання: Розкадровка для екранізації літературного твору

Суть завдання: Створіть розкадровку для короткого уривку із літературного твору, визначте основні операторські прийоми для його реалізації.

Приклад виконання: Розкадровка до уривку з «Лісової пісні» Лесі Українки з акцентом на емоційну виразність.

Додатки та методичні рекомендації: Використовуйте лекційні матеріали щодо створення операторської розкадровки.

Завдання 5.

Назва завдання: Бюджетування екранного проєкту

Суть завдання: Складіть умовний бюджет для зйомки короткометражного відеопроєкту, враховуючи витрати на техніку, локації та постпродакшн.

Приклад виконання: Розробка бюджету для короткого відеосюжету на 2–3 хвилини з використанням доступних ресурсів.

Додатки та методичні рекомендації: Ознайомтеся з методичними рекомендаціями щодо фінансового планування зйомок.

Завдання 6.

Назва завдання: Дослідження кольорової палітри та монтажу

Суть завдання: Проаналізуйте кольорову гаму та монтажні рішення у запропонованому фільмі, підготуйте короткий аналітичний звіт.

Приклад виконання: Дослідження кольорокорекції у фільмі «Гравітація» з акцентом на візуальний ефект.

Додатки та методичні рекомендації: Використовуйте методики аналізу кольорової композиції з курсу лекцій.

Завдання 7.

Назва завдання: Підготовка локацій для знімального процесу

Суть завдання: Визначте можливі локації для зйомки запропонованого сюжету, складіть опис та обґрунтуйте їх вибір.

Приклад виконання: Підготовка локацій для інтер'єрних і натурних зйомок із фотофіксацією.

Додатки та методичні рекомендації: Методичні вказівки з підбору та опису локацій для відеозйомок.

Завдання 8.

Назва завдання: Критичний аналіз операторських прийомів

Суть завдання: Підготуйте аналітичний звіт про використання операторських прийомів у художньому фільмі або навчальному відео.

Приклад виконання: Аналіз фільму «Дюнкерк» із фокусом на побудову кадру, освітлення та рух камери.

Додатки та методичні рекомендації: Див. методики аналізу операторських технік у художньому кінематографі.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

ЛІТЕРАТУРА ОBOB'ЯЗKOBA:

1. Гармаш Ю., Прядко О. Особливості технології екранного живопису при створенні однокадрового фільму. *Збірник наукових праць НАКККіМ «Мистецтвознавчі записки»*. 2017. № 32. С. 51-59.
2. Горпенко В. Кінематографічна специфіка кольору. *Київ. держ. ін-т театр. мистецтва ім. І. К. Карпенка-Карого, Фак. кіно і телебачення*. – К.: ДІТМ, 1999. – 22 с.
3. Марченко С. Розкадровка як мистецький твір. *Кіно-Театр*. 2000. № 3. С. 58-59.
4. Моженко М., Прядко О. Віртуалізація зображення в технології екранного живопису. *Вісник КНУКМ. Серія: Аудіовізуальне мистецтво і виробництво*. 2019. 2 (І). С. 99-107.
5. Понеділок Г. Геометрична оптика: оптичні системи та прилади: навч. посібник. Львів: вид. Львівська політехніка, 2012. 240 с.
6. Прядко О. Генезис та становлення технологій екранного живопису. *Наукові записки КНУКіМ «Культура і мистецтво в сучасному світі»*. 2016. № 17. С. 169-178.
7. Прядко О. Кінознімальна апаратура та оптика: навч. посібник. Київ: вид. центр КНУКіМ, 2017. 310 с.
8. Прядко О. Освітлювальні прилади для телебачення і кінематографу. *ТБ технології*. 2007. № 1. С. 3—19.
9. Прядко О. Світлотехніка: навч. посібник. Київ: Вид. центр КНУКіМ, 2017. 343 с.
10. Прядко О. Сенситометрія. Київ: Освіта України, 2012. 248 с.
11. Прядко О. Спеціальні види зйомок. Книга 1. Київ: Освіта України, 2015. 380 с.
12. Прядко О. Спеціальні види зйомок. Книга 2. Київ: Освіта України, 2015. 276 с.
13. Шаповал О. Конструювання віртуальної реальності в екранному просторі. *Науковий вісник КНУТКіТБ імені І.К. Карпенка-Карого*. 2015. № 16. С. 136-146.

ЛІТЕРАТУРА ДОДАТКОВА:

1. *Cinematography: Theory and Practice: Image Making for Cinematographers and Directors*. Focal Press, 2016.

2. *Film Lighting: Talks with Hollywood's Cinematographers and Gaffers*. Touchstone, 1986.
3. *Masters of Light: Conversations with Contemporary Cinematographers*. University of California Press, 2013.
4. *Painting With Light*. University of California Press, 2013.
5. *Reflections: Twenty-One Cinematographers at Work*. A S C Holding Corp, 2002.
6. *The Filmmaker's Eye: Learning (and Breaking) the Rules of Cinematic Composition*. Focal Press, 2010.

Інтернет-ресурси:

1. Бібліотека ХДАК: <http://lib-hdak.in.ua/>
2. Харківська міська спеціалізована музично-театральна бібліотека ім. К.С. Станіславського: <http://biblioteka-stanislavskogo.edu.kh.ua/uk/>
3. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка: <http://korolenko.kharkov.com/>
4. <http://snimifilm.com/almanakh> – теорія та практичні поради творення екранного твору
5. <http://www.uibsa.com/> – історія та теорія кіно

ПЕРЕЛІК ФІЛЬМІВ ДЛЯ АНАЛІЗУ

Цей перелік містить різноманітні фільми для детального вивчення операторських прийомів, технічних і художніх рішень упродовж 7-8 семестрів.

1. *«Тіні забутих предків»* (1965, реж. С. Параджанов)
2. *«Земля»* (1930, реж. О. Довженко)
3. *«Поводир»* (2014, реж. О. Санін)
4. *«Додому»* (2019, реж. Н. Альєв)
5. *«Кіборги»* (2017, реж. А. Сеїтаблаєв)
6. *«Люксембург, Люксембург»* (2022, реж. А. Слабошпицький)
7. *«Мої думки тихі»* (2019, реж. А. Лукіч)
8. *«Інтерстеллар»* (2014, реж. Крістофер Нолан)
9. *«Гравітація»* (2013, реж. А. Куарон)
10. *«Дюнкерк»* (2017, реж. Крістофер Нолан)

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ АНАЛІЗУ ФІЛЬМІВ

Перегляд фільму: Перегляньте фільм у повному обсязі, зробіть ключові нотатки щодо композиції кадру, світлотіньового малюнку та руху камери.

Контекстуальний аналіз: Зверніть увагу на режисерський задум, культурний і історичний контекст створення фільму.

Аналіз операторської роботи:

- Визначте основні композиційні та технічні прийоми побудови кадру.
- Проаналізуйте використання світла та кольору як інструментів створення візуального образу.
- Дослідіть динаміку кадру: рух камери, монтаж, крупність планів.

Звук і музика: Оцініть роль звукового супроводу у візуальній структурі фільму.

Висновок: Узагальніть ключові особливості операторської роботи, що визначають стиль фільму.

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ОПЕРАТОРСЬКОЇ ЕКСПЛІКАЦІЇ

1. № кадру
2. Розкадровка:
3. Локації
4. Мізансцена
5. План роботи:
 - Технічне завдання для кожної сцени
 - Освітлювальні схеми
 - Рух камери та побудова кадру
6. Ключові операторські прийоми:
7. Кольорова палітра та стиль:
8. Обґрунтування художнього задуму:
9. Знімальна Техніка

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Якість зйомки та побудови кадру: відповідність композиції, освітлення та технічних характеристик.

Використання операторських прийомів: рух камери, зміна планів, динаміка сцени.

Художня цілісність: гармонія кольорів, стилістичний задум та його реалізація.

Технічна якість матеріалу: чистота зображення, точність фокусування, стабільність кадру.

Самостійність виконання: рівень самостійного вирішення технічних і творчих завдань.

Навчальне видання

МАЙСТЕРНІСТЬ ОПЕРАТОРА У ВИРОБНИЦТВІ АУДІОВІЗУАЛЬНИХ ТВОРІВ

Програма та навчально-методичні матеріали для здобувачів першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти, які навчаються
за спеціальністю 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво»,
галузь знань 02 «Культура та мистецтво».
Освітня програма «Оператор телебачення»

Укладачі:

Демиденко М.В., Павлов Є.О.

Комп'ютерний набір М.В. Демиденко

Видається в авторській редакції

План 2025

Підписано до друку 15.04.2025 р. Формат 60x84/16
Гарнітура «Times». Папір для мн. ап. Друк ризограф
Ум. друк. арк. ____ Тираж 100. Зам № ____

ХДАК, 61057, Харків -57, Бурсацький узвіз, 4
Надруковано в лаб. множ. техніки ХДАК